

**Column in de serie 'Deze Wereld Anders'
door Rikko Voorberg
8 november 2015 – de Rode Hoed**

Ik ben Rikko. En ik ben vereerd dat ik hier mag staan. Als de theoloog in het rijtje van de kunstenaar, de journalist, de imam. Terwijl het hier stikt van theologen. Erudiete, grote theologen waar ik tegenop kijk.

Het was jaren geleden, ik was nog maar net in Amsterdam als enthousiast gereformeerd theoloogje en ik kwam naast Huub Oosterhuis te zitten. 'Dé Huub Oosterhuis' zeiden ze thuis? 'Ja. Dé.' Dat was een moment. Het was een Ekklesia-voorbereidingsgesprek meen ik. En hij zei met die indrukwekkende, sonore stem: "We hebben een gemeenschap nodig om de liefde levend te houden." En onder de indruk, maar toch enigszins wijsneuzig, merkte ik op: "Ja, maar er is ook een gemeenschap nodig om de woede levend te houden – want in je eentje is die doodvermoeiend." De nadenkende frons in zijn voorhoofd was het grootste compliment dat je me toen kon geven.

Men zegt dat Augustinus het volgende geschreven heeft. Het is nergens terug te vinden, maar het gerucht is hardnekkig. Dit: *"Hoop heeft twee prachtige dochters. De een heet woede, de ander heet moed; woede over hoe de dingen zijn: en moed om te zien dat ze niet zullen blijven zoals ze zijn."*

Als deze wereld anders moet – en dat is iets waar we het vlug over eens kunnen worden, de grootte en richting van de verandering is het punt van verschil – dan is er woede nodig. Die rommelende, wat lelijke, ondergeschoven emotie. De enige emotie die echt in beweging zet. En ik bedoel dan niet de woede op een ander, omdat die je benadeeld heeft. Maar woede over hoe de dingen zijn. Die is nodig. En moed. Een beetje maar. Moed om te zien dat ze niet zullen blijven zoals ze zijn. Dat is de tweeling. Dat zijn de dochters. Van de hoop.

Misschien kunt u Stephane Hessel van naam. Verzetsstrijder in Frankrijk. Op 93 jarige leeftijd schreef hij nog een vlammend pamflet. Zijn testament aan de jongere generaties. Hij was vrij oud, dus aan ons allemaal. Wij, jongeren, hier. 'De onderliggende drijfveer van het verzet was verontwaardiging', schrijft hij, 'Neem onze plaats in, kom in verzet. Ik wens u allen, gezamenlijk en individueel, toe dat u een eigen motief hebt om verontwaardigd over te zijn. Dat is een kostbaar iets.' Woede. Verontwaardiging. En Moed.

Met die woede vlogen we met een paar naar Lesbos. In Juni. Er was nauwelijks nog nieuws over de vluchtelingenellende op de stranden daar. Wij wilden weten wat er aan de hand was. Aan de voordeur van óns Europa. We wilden het ervaren. Met onze kont in het zand waar de boten aankwamen. Zien hoe dichtbij dit is. En nog kan ik de lichte druk op mijn schouder voelen. Dat lijfje van Haiyah, een driejarig Syrisch meisje. Met haar snottebellen en haar armpjes in mijn nek. Zo aangepakt van de boot en tijden mee gelopen. Ik voel haar nog. Hier. Al is ze nu kwijt. Sinds Hongarije niets meer van hen vernomen. Opgegaan in de maalstroom.

Maar dat was niet het enige. Ook stichting Bootvluchteling werd opgericht, want ze hadden onze berichten gezien. En gebeld. En kwamen meteen in actie. Sinds dat

bezoek en hun telefoontje heeft het op de stranden van Kos en Lesbos nooit aan Nederlandse handen ontbroken die droge kleren geven, water uitdelen, welkom zeggen, knuffelen en eerste hulp verlenen. Dat ook. Woede en een heel piets-klein beetje moed, meer was er niet nodig. En de dingen blijven niet zoals ze zijn.

En al iets langer geleden maakte in een vlaag van diezelfde woede de facebookpagina: 'Benno L, welkom in onze straat'. Omdat ik boos was over de boze borden in Leiden. 'Vieze Kankerpedo.' Dat soort dingen. En ik was ook gefrustreerd over de linkse columnisten die daar dan weer alleen maar schande van konden spraken. Al die vingers die over en weer wijzen, wat schoot het op. Iemand moet het licht aandoen. Bijvoorbeeld een pagina. Die zegt: hij is welkom in mijn straat. Als statement. En dat anderen dat kunnen liken en daarmee zeggen: ook in de mijne hoor. Dat zou mooi zijn. Maar de moed ontbrak me. Ik heb ook een zoontje. Ik voel de afschuw, de angst. Ik had de moed niet. Totdat mijn buurman en Correspondentman Karel Smouter zei: als jij die pagina maakt, like ik hem. En ik woon ook in je straat. En Tinkebell moedigde aan. En meteen nadat ik met trillende vingers die pagina de lucht in had gestuurd, stond de media op zijn kop. Nam iemand het nou op voor hem? Dagenlang hield het krant, blogs en radio bezig. Bij Pauw en Witteman vroegen ze de avond erop aan de gasten aan tafel, als opening van de uitzending: 'Is Benno ook welkom in jouw straat?' Ja, zei de eerste. En de anderen. Allemaal. De dingen hoeven niet te blijven zoals ze zijn. Echt niet. De reacties die zeiden dat ik me naast Benno moest laten opknopen en ook maar aan mijn kinderen moest laten zitten, heb ik zoveel mogelijk genegeerd. En pas later gelezen. Toen het allemaal wat gezakt was.

Drie weken later. Ons zoontje is jarig. Het feestje is bijna afgelopen, het meeste bezoek is weg. Aan de telefoon een stem met een wat Duits-achtig accent: 'ben jij degene die de facebookpagina voor Benno L., heeft gemaakt.' Gealarmeerd vraag ik: 'wie wil dat weten?' Nou, zei de ander: 'Ik ben Benno L. en ik wil je bedanken.' Verstomd loop ik met mijn telefoon de keuken uit. 'Dank dat ik welkom ben in jouw straat,' zei hij, 'jij bent ook van harte welkom om bij mij koffie te komen drinken.' Zo. En met bonkend hart, besloot mijn hoofd dat wie A zegt ook B moet zeggen. En daar ging ik, naar Leiden. Dezelfde flat. Die van de boze borden. Maar nu zag ik 'm van binnen. Hans noemt hij zich nu, zijn nieuwe naam en hij schonk koffie. Zijn diepe wroeging ligt als een open wond op tafel. Hij vertelt zijn ellendige geschiedenis. Wat een pijn. Zonder iets af te doen aan zijn verantwoordelijkheid. En de brief van de rechtbank laat hij zien: 'Enkel hands-off delicten.' 'Maar.. 'stotterde ik '..' en hij knikte: 'De media maken er iets anders van. Geen kind aangerakt. Niet minder erg overigens,' zei hij. Maar toch.

Bij het afscheid, mompelde ik moeilijk: welkom om bij ons thuis de koffie terug te komen doen. Ja, wat doe je? De emoties knalden alle kanten op. Gek, maar in zo'n situatie is de ratio genadiger. Veel genadiger. De emotie wordt gevoed door de hetze. Door de idee dat als iemand deze grens gepasseerd is dat hij dan ongebreideld en voor altijd gehaat mag worden. Dat vergeving voor de ergste zondaar altijd geldt, behalve hier. Dat zegt de emotie. Maar ik had hem niets te vergeven. En hij had zijn straf uitgezeten. En spijt. Koffie, dus. Wanneer?

Bij die koffie bij ons thuis, met een spelend zoontje en mijn vrouw, vroeg hij of hij ook eens bij de PopUpKerk mocht komen. Natuurlijk, dacht ik meteen. Als kerk

ergens voor bestaat. Maar ik moest het wel in de groep gooien, zei ik. En zij zeiden hartgrondig: welkom! En zo werd hij vaste gast. Tot hij juni dit jaar naar Duitsland vertrok, om zijn eigen leven op te bouwen.

Ging het allemaal vanzelf? Nee. 's Nachts brak mij soms het koude zweet uit. Angst voor pers voor de deur. En voor die vrienden van mij. Die hadden direct te maken gehad met het misbruik van Robert M. Zij zouden mijn actie misschien wel nooit begrijpen. Voor Robert M. had ik deze pagina nooit gemaakt, ben ik bang. Zo geen spijt, zo gruwelijk de overtredingen. Maar hun onbegrip is zo logisch. Wat als die vriend bij ons binnen zou stappen, met zijn grote vuisten? En hij zou Benno herkennen? Ik kon voor de gevolgen niet instaan. Onrustige nachten waren dat. Maar het kon niet anders. Want ik wilde kerk zijn. Iets met de man uit Nazareth, die met de overloper, het Romeinenvriendje, de uitzuiger van zijn eigen volk, Zacheus, wil eten. En dat zelfs voor dat die spijt betoont. Men spreekt er schande van.

Het ergste wat de kerk kan doen is dat zij mooie woorden spreekt. Woorden moesten vlees en bloed worden, handen en voeten krijgen. Dat was het idee. Met de pijn die erbij hoort. Een Schotse Mysticus, die gedesillustioneerd zijn kerk verliet, schreef: *“The word made flesh is here made words again.”* Het woord werd vlees en is hier weer tot woorden gemaakt. Blasfemie. De grofste die je kunt denken. Het woord moet belichaamd. Op het strand van Lesbos, of in een kerkje in West. Hier. Met alle klotige ellende. Met de pijn die bovenkomt. Ik rakel met dit verhaal van Benno misschien ook jouw pijn op. Ongevraagd. Maar het moet. Het licht scheen in de duisternis, schreven de teksten. Daar moeten we dus zijn, in de duisternis. Daar verandert de wereld.

Wetenschappers zijn het erover eens. Sociale uitsluiting van misbruikpleggers verhoogt de kans op recidive. Protesten voor de deur ter bescherming van de kinderen in de wijk vergroten de kans dat het ergens misgaat met kinderen. Dat is de harde werkelijkheid. Bréné Brown, gepromoveerd op kwetsbaarheid, stelt dat schaamte veel vaker de *oorzaak* is van slecht gedrag dan dat het genezing brengt voor slecht gedrag. Je werkelijk schuldig kunnen voelen en empathie ontwikkelen is nodig. Voor daders. En schaamte bemoeilijkt dat proces enorm. Schaamte. Er niet mogen zijn. Onvergeeflijk voelen.

De omhelzing is het begin van de verandering. Dat zegt het verhaal van Zacheüs ons. En wetenschappers zeggen: uitsluiting brengt ook verandering. Maar dan ten kwade.

De vrouw die hoop hield en licht bleef brengen in het duister van het concentratiekamp, Etty Hillesum, zei het zo: *“Er zal toch iemand over moeten blijven om later te kunnen getuigen dat God ook in deze tijd nog geleefd heeft. En waarom zou ik niet die getuige zijn?”*

Bisschop Rowan Williams stelt dat geloven niet over ego gaat. Niet over iemand die enkel jou koestert. *“We moeten inzien dat het er niet toe doet of je veilig bent in de handen van God, maar dat God veilig is in jouw handen. Dat is een omkering van elke comfortabele versie van geloof.”*

Deze Wereld Anders heeft woede nodig. Gevoed door de man uit Nazareth. Woede over de dingen zoals ze zijn. En moed om te zien dat ze niet zullen blijven zoals ze zijn. En dat dit van ons vraagt dat we onmogelijke dingen gewoon beginnen te doen. Samen. Dank u wel.

Oh één ding nog. Begin deze week kreeg ik weer een telefoontje. Dezelfde stem, met hetzelfde Duits-achtige accent. Nu vertrouwd. Het was dinsdag denk ik. Hans, de nieuwe naam van Benno, u weet wel, zei: 'ik ben dit weekend misschien weer even in Nederland. Is er nog PopUpKerk? Mag ik langskomen?' 'Ja natuurlijk' zei ik. 'In De Rode Hoed zijn we. En trouwens, ze hebben me gevraagd of ik iets kan zeggen over onze geschiedenis met jou, dat mooie verhaal van die facebookpagina enzo. Tof als je erbij bent. Sterker nog, zou het niet mooi zijn om – als je werkelijk komt – dat jij dan ook even zelf iets zegt daar. Van tussen de mensen. Omdat je bij ons hoort, als PopUpKerk. En die is tenslotte op bezoek.' Hij zou nog laten weten of hij kon en wilde dat wel.

Dat was een mooi idee. Leek het. Want het mocht niet. Het kon niet, zeiden ze. Ik mag u dus niet zeggen of Hans in deze dienst is. Ik mag het nu niet zeggen. Om de pijn die het kan oprakelen bij u. Ik mag hem niet aan het woord laten, als hij hier zou zijn. Om diezelfde pijn. Omdat u hier niet gekomen bent om geconfronteerd te worden met die pijn. Omdat het u niet is gevraagd of u wel met hem geconfronteerd wil worden. Zij hebben geworsteld met deze keuze, diep geworsteld. En ik met hen. Woedend, verdrietig. Alles. Maar het mocht niet. Niet op deze manier. Niet uit het niets, zonder voorafgaande keus. Uit bescherming. Omdat uw pijn reëel is. De pijn die volgde op mijn telefoontje naar hem dat ik niet mocht zeggen of hij er was en dat hij zelf niets mocht zeggen. Niet in de bijeenkomst in elk geval. Die pijn was er ook. En net zo reëel. Verdomme.

Bescherming is belangrijk. Voor onze pijn. Voor de doorrottende pijn. We hebben elkaar nodig om elkaar te beschermen. Want misschien was het wijs. Maar er is ook bescherming nodig voor die jongen met een Twitteraccount getiteld: 'een jonge pedofiel'. Hij schrijft: "Help me bescherm me ik wil geen dader worden." Misschien verdient het een andere plek, maar wel een plek. Een belangrijke plek. Het was dezelfde vraag die Hans ooit stelde. Help me geen dader te worden. Maar het werd niet gehoord. Er is omhelzing nodig, hoe verdomd pijn dat ook doet. De daad en de persoon scheiden. Aan tafel gaan. Ook als de mensen om u heen daar schande van spreken.

Ik mag niet zeggen of hij hier is of niet. Maar straks kunt u, als u wilt, hem alles vragen. Dan hebt u namelijk een keus om te blijven of weg te gaan. Na deze dienst. U bent uitgenodigd om te blijven. Om in de ogen te kijken. Uzelf, elkaar en ons en hem. Gaan is uw goed recht. Om tijd, om kinderen, om wat dan ook. Blijven kan ook. De uitnodiging ligt er. Laten we zien of deze wereld anders kan. Werkelijk anders.

Muziek!